

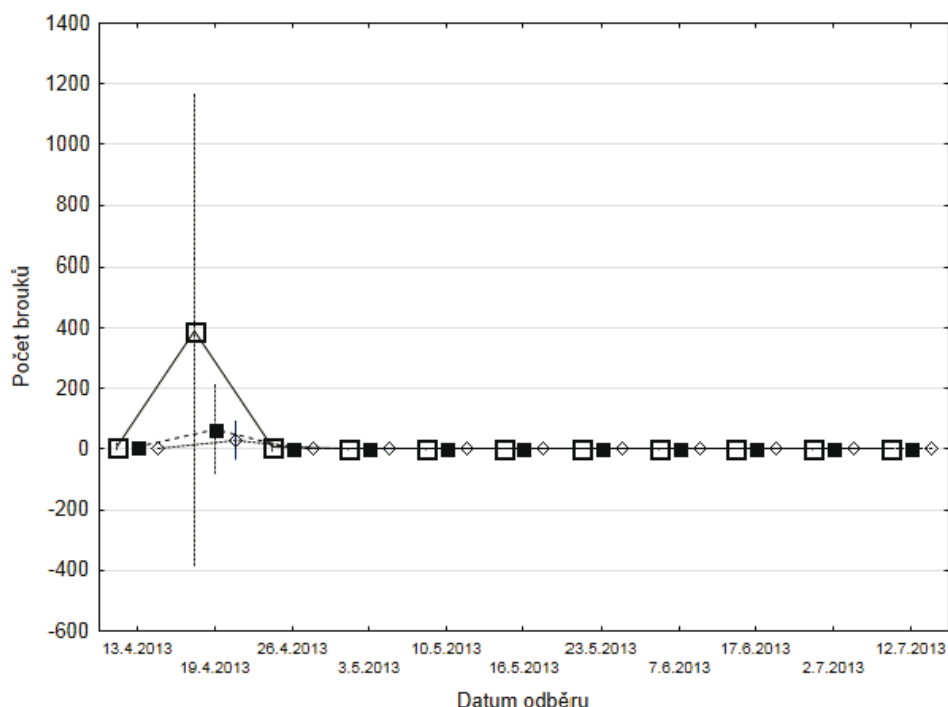
LETOVÁ AKTIVITA *TRYPDENDRON LINEATUM*, *T. LAEVE* A *T. DOMESTICUM* (COLEOPTERA: CURCULIONIDAE) SE VE STŘEDNÍ EVROPĚ NELIŠÍ?

Jaroslav Holuša • Karolína Lukášová

V Evropě se vyskytují čtyři druhy rodu *Trypodendron*. Dřevokaz čárkovaný, *Trypodendron lineatum* je významný škůdce vyskytující se v Palearktické oblasti a v Severní Americe. Vyskytuje se výhradně na jehličnanech a mezi jeho hostitelské dřeviny patří zejména *Picea abies*, *P. orientalis*, také *Abies alba*, *A. nordmanniana*, *Pinus silvestris*, *P. montana*, *P. cembra*, *P. strobus*, *Larix decidua* a *L. sibirica*. *T. domesticum* je rovněž významný technický škůdce dřeva, který škodí hlavně na buku.

Další dva druhy rodu *Trypodendron*, které se ve střední Evropě vyskytují, již nejsou tak hojné. Výskyt druhu *T. laeve* má pravděpodobně lokální charakter. Druh *T. signatum* má v našich podmínkách nehojný výskyt a je vázán především na dubové porosty.

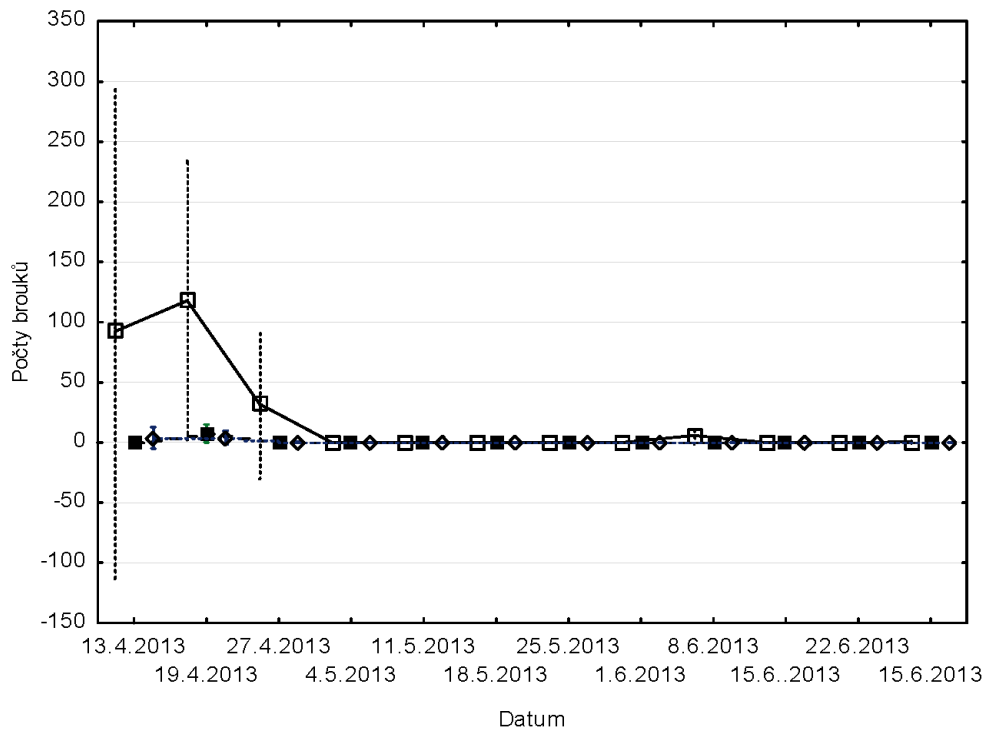
Všichni zástupci rodu *Trypodendron* reagují na stejný agregační feromon lineatin. *T. lineatum* nelétá dříve, dokud okolní teploty nedosáhnou 15,6°C, obvykle v březnu nebo v dubnu. *T. laeve* létá velmi brzy a má poměrně krátkou dobu letu ve srovnání s *T. lineatum*. Na rozdíl od *T. lineatum*, který přezimuje v půdě, *T. laeve* přezimuje v kůře stromů, což umožňuje *T. laeve* létat, ještě když zůstává půda pokrytá sněhem. To pravděpodobně představuje významnou konkurenční výhodu pro *T. laeve* oproti *T. lineatum*, protože sněhová pokrývka v horských lesích často přetrvává až do konce května. Podobně *T. domesticum* přezimuje v chodbách ve dřevě, které opouštějí až další rok na jaře už počátkem března.

Obrázek 1. Letová aktivita *Trypodendron lineatum* (prázdný čtvereček), *T. domesticum* (plný čtvereček), *T. laeve* (kosočtvereček) na lokalitě Kostelec and Černými lesy (průměr \pm SD)

Sledování letové aktivity dřevokazů bylo provedeno u Kostelce nad Černými lesy a u Krašovic ve středních Čechách během sezóny 2013. Byly použity feromonové lapače Theysohn navnazené feromonovými odparníky XL-Ecolure (Fytofarm, Česká republika). Bylo instalováno 5 ks lapačů na každé ze studovaných lokalit, které byly umístěny ke skládkám vytěženého dříví. Instalované lapače byly kontrolovány jednou týdně od počátku dubna do konce června 2013.

Celkem bylo odchyceno několik tisíc brouků ve třech druzích. Zatímco *T. lineatum* je běžný druh, *T. laeve* je nejspíše (jak se ukazuje) rozsáhle rozšířen, ovšem vždy se vyskytuje v nižších početnostech. Všechny druhy vylétly počátkem dubna a jejich letová aktivita byla synchronizovaná. Většina brouků byla odchycena během prvních dvou týdnů. Bylo zaznamenáno jen několik přepojujících se brouků (obr. 1, 2). Odchyty v jednotlivých lapačích byly diferencované.

Obrázek 2. Letová aktivita *Trypodendron lineatum* (prázdný čtvereček), *T. domesticum* (plný čtvereček), *T. laeve* (kosočtvereček) na lokalitě Krašovice (průměr ±SD)

Nízká početnost *T. domesticum* je pravděpodobně způsobena tím, že druhy žijící sympatricky reagují různě specifické hostitelské těkavé látky (tedy na obsah alkoholu v odparnicích), což je důležité pro reprodukční izolaci.

Na základě letové aktivity zjištěné v roce 2013 by se mohlo zdát, že let je synchronizován mezi všemi třemi druhy. Je to však jen důsledek dlouhotrvající zimy a nízkých teplot, které nebyl příznivé ani pro druhy s nižšími teplotními nároky (*T. domesticum*, *T. laeve*). Pozdní příchod vyšších teplot umožnil let těmto druhům, ale zároveň již i *T. lineatum*.

Prof. Ing. Jaroslav Holuša, Ph.D., Mgr. Karolína Lukášová, Ph.D.

Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýčká 129, CZ – 165 00 Praha 6-Suchbát, e-mail: holusa@fld.czu.cz